

Yttrande över betänkandet (SOU 2022:70) En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn

(Ert diarienummer S2023/00244)

Migrationsverket välkomnar betänkandet som syftar till att stärka barns rättigheter och att skydda dem från våld i alla dess former.

Nedan lämnar Migrationsverket sina synpunkter på utredningens betänkande.

Migrationsverkets yttrande över betänkandet

Migrationsverket ser positivt på förslagen kring organisation. Folkhälsomyndigheten är väl lämpad att ges det övergripande ansvaret för strategins genomförande. Att länsstyrelserna ges i uppdrag att stödja och bidra i det regionala arbetet mot våld mot barn är också rimligt. Utöver de uppdrag de redan arbetar med som har kopplingar till brottsförebyggande våld samt föräldrastöd arbetar länsstyrelserna även med tidiga insatser för asylsökande och beredskap och kapacitet för nyanlända och kan på så sätt även nå ut till de arenorna för information och kompetenshöjande insatser.

Utredningen föreslår att strategin bör vara en nollvision och att det inkluderar alla barn i Sverige oavsett tillstånd. Barn som inte är kända för samhällets aktörer blir här en utmaning som kräver samverkan och goda förutsättningar för informationsutbyte mellan olika aktörer. Barn i migration kan här behöva ges ett särskilt fokus.

Skolan och elevhälsan nämns i betänkandet som en trygg arena för barnen där våld kan upptäckas och förhindras. Migrationsverket vill här påminna om att asylsökande barn har *rätt* till skola men att de inte omfattas av skolplikt. Migrationsverket kan endast informera kommuner om barnens existens efter samtycke från föräldrarna, vilket kan leda till att inte alla barn ges möjlighet till skolgång.

2017 lämnade Migrationsverket hemställan *Behov av författningsändring gällande Migrationsverket uppgiftsskyldighet till kommunen för att underlätta för asylsökande barns skolgång* (dnr 421-2017-131638). Syftet är att öka barnens rätt till skolgång så snart som möjligt efter ankomst till Sverige där författningsändringar skulle ge Migrationsverket möjlighet att direkt vid ankomst anmäla skolbarn till kommunerna. En författningsändring skulle inte bara innebära att barn ges möjlighet att börja skola fortare, det innebär också att kommunerna får kännedom om barnets vistelse i kommunen och kan även underlätta för att kommunen och skolan tidigt kan informera och upptäcka förekomsten av våld även för denna målgrupp. En uppgiftsskyldighet för Migrationsverket till kommunen skulle vara i linje med skollagens (2010:800) intention samt barnkonventionen eftersom det innebär att Migrationsverket och kommunen ges bättre förutsättningar att tillvarata barnets rättigheter. Den sekretessbrytande bestämmelsen om uppgiftsskyldighet kan förslagsvis läggas till i 15 kap. skolförordningen (2011:185). För att nå även yngre barn skulle uppgiftsskyldigheten kunna rymma *alla* barn.

Migrationsverket ges i betänkandet inte något specifikt eller särskilt ansvar kopplat till utredningens förslag men vill lyfta den särskilda utsatthet som barn i migration befinner sig i och vikten av att i rätt sammanhang inkludera Migrationsverket i frågor som rör samverkan. Migrationsverket har sedan 2019 samverkat med andra myndigheter inom regeringsuppdraget Ökad upptäckt av våld, som utgår från den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och även är relevant för utredningens målgrupp. I det uppdragets arbete finns mycket erfarenheter, redan genomförda aktiviteter och pågående samverkansarbete som bör tas tillvara. I samverkan gäller generellt att syfte, aktörsroller och avsatta resurser finns tydligt definierade.

Nedan följer en kort sammanställning av genomförda insatser/åtgärder på Migrationsverket inom ramen för regeringsuppdraget Ökad upptäckt av våld som är relevant för utredningen.

- Migrationsverket arbetar sedan flera år förebyggande genom bland annat kompetensutveckling. I fem av sex lanserade utbildningscase som tagits fram berörs våld mot barn. Det innebär att medarbetare får konkreta exempel på hur vi kan upptäcka våld mot barn och vad vi ska göra inom ramen för vårt uppdrag.
- Information (illustrationer och text) om att våld mot barn är förbjudet i Sverige finns på affischer som är upphängda på majoriteten av svenska utlandsmyndigheter.
- I samverkan med Barnafrid vid Linköpings universitet genomför Migrationsverket i augusti 2023 en gemensam workshop (konferens samordnad av Nationellt centrum för kvinnofrid), om att arbeta med casemetodik.

- Migrationsverket utreder för närvarande förutsättningarna för förbättrad information till barn om våld i samband med muntliga utredningar i Sverige och på utlandsmyndigheter.
- Rutiner ses över kring hantering av våld och boende inom mottagningssystemet.
- Myndigheten undersöker förutsättningarna för att ta fram ett tydligare klargörande för medarbetare om när vi ska göra polisanmälan.
- Kvalitetsuppföljningar av asylärenden om könsstypning som asylskäl har genomförts och en åtgärdsplan för ett bättre stöd till prövningsverksamheten har tagits fram. En ny uppföljning genomförs under 2023, för att se om insatserna gett resultat.

Möjligheten att skaffa kunskap om omfattningen av till exempel våldsutsatthet begränsas av lagstiftning kring sekretess och personuppgiftsbehandling. Det finns många frågor där det redan idag efterfrågas statistik men där regelverket sätter gränser. Hur dessa förutsättningar ser ut är avgörande för vilka metoder för kunskapsinhämtning och uppföljning som faktiskt är tillgängliga. Migrationsverket ser även att det i det konkreta arbetet kan finnas möjligheter att ytterligare reglera kommunikation mellan berörda aktörer för att minimera risken att kunskap om våldsutsatta barn faller mellan stolarna.

Migrationsverket ser också positivt på att lagändringar med särskilda bestämmelser om placering av barn i skyddat boende samt förslag till ändringar i socialtjänstlagen (2001:453), SoL, föreslås träda i kraft den 1 juli 2023. Migrationsverket vill dock uppmärksamma att lagändringarna inte kommer att påverka asylsökandes rätt till skyddat boende och att problematiken kring otydligheten mellan Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande, LMA; och SoL kvarstår, vilket påverkar asylsökandes möjlighet till skyddat boende.

I SOU 2017:112 *Ett fönster av möjligheter - stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende* föreslogs att vistelsekommunen ansvarar för att en utlänning som omfattas av LMA vid behov kan beviljas insatsen skyddat boende. Samtidigt föreslogs en ändring i förordningen (2017:193) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. som innebär att kommunen ska ha rätt till ersättning för sina kostnader för skyddat boende enligt den föreslagna ändringen i LMA. Med nu gällande reglering är gränsdragningen mellan LMA och socialtjänstlagen inte tillräckligt tydlig gällande skyddat boende för asylsökande vilket leder till att asylsökande i behov av skyddat boende inte alltid får det skydd de behöver. I de fall då kommunerna tar emot asylsökande i skyddat boende har Migrationsverket inte möjlighet att ersätta dem för kostnaderna. I samband med de ändringar i LMA som föreslås nu bör därför även den ändring som föreslogs i SOU 2017:112 genomföras.

När det gäller anmälningsskyldigheten som berörs i 14 kap. 1 § SoL, vill Migrationsverket framföra behovet av att ytterligare tydliggöra fler

myndigheters anmälningsskyldighet, däribland Migrationsverkets. Det bör ske genom att Migrationsverket läggs till den uppräknade av myndigheter med anmälningsskyldighet som återfinns i 14 kap. 1 § första stycket 2 SoL. Med det stödet skulle avvägningen mellan sekretessbestämmelser och att agera vid misstanke att barn far illa ytterligare kunna tydliggöras, vilket bedöms nödvändigt för att stärka barns rättigheter och att skydda dem från våld i alla dess former.

Betänkandet lyfter flera förslag om uppdrag för utvecklat/utökat föräldraskapsstöd. Området är viktigt och Migrationsverket ser att asylsökande och nyanlända föräldrar här blir en viktig målgrupp.

Migrationsverket vill avslutningsvis särskilt lyfta att myndigheten fortfarande saknar möjlighet att avslå ett barns ansökan om uppehållstillstånd på grund av anknytning till en förälder enligt 5 kap. 3 § första stycket 2 utlänningslagen (2005:716) när det är uppenbart att ett sådant inte är till barnets bästa. Så kan t.ex. vara fallet när förälder eller förälders partner i Sverige är dömd för allvarligt brott mot barn (se Migrationsöverdomstolens avgörande MIG 2012:3).

Detta yttrande har beslutats av ställföreträdande generaldirektör efter föredragning av experten Jonas Doll. I den slutliga handläggningen har enhetschefen Helene Sjövall deltagit.

Annika Gottberg